

Сливенска професионална гимназия
по строителство и геодезия
"Арх. Георги Козаров"

<http://pgsg-sliven.com>

Утвърждавам: .....

инж. Красимир Георгиев
Директор на СПГСТ „Арх. Г. Козаров“

ПРАВИЛНИК
ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНИ И
БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ВЪЗПИТАНИЕ,
ОБУЧЕНИЕ И ТРУД
за учебната 2024/2025 година

*Правилникът е приет от педагогическия съвет на заседание № 16/02.09.2024 г., и
утвърден със заповед № РД 09 – 1135/02.09.2024 г.*

ГЛАВА ПЪРВА

Общи положения

Настоящият правилник е разработен на основание чл. 5, ал. 1 от Инструкция от 5 юли 1996 година на МОН за изискванията за безопасни условия на възпитание, обучение и труд в системата на народната просвета – ДВ, бр. 61/1996 година.

Правилникът се приема от Педагогическия съвет и се утвърждава от Директора на Сливенска професионална гимназия по строителство и геодезия “Арх. Георги Козаров” не по-късно от началото на учебната година.

Правилникът се актуализира при въвеждането на нови съоръжения, учебно-технически средства, апарати, машини и при изменения на правилата, нормите и изискванията за безопасност на труда в Република България.

Раздел I.

Област и ред на прилагане на правилника

Правилникът се отнася за учениците, педагогическия и непдагогическия персонал в СПГСГ “Арх. Георги Козаров”, както и за лицата, които по различни поводи се намират в училищната сграда, учебни работилници, производствени площи, терени и др.

За осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд при провеждане на учебната, извънкласната и извънучилищната дейност и при извършване на трудови дейности се спазват установените в Република България единни правила за безопасност на труда.

Училищното ръководство следи за изпълнението на настоящия правилник.

Раздел II.

Права, задължения и отговорности на длъжностните лица и учащите за осигуряване и спазване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд.

A. Училищно ръководство.

Училищното ръководство е длъжно:

Да осигурява работа на учениците с напълно обезопасени машини и съоръжения.

Да създава повишен технически надзор при изпълнение на изискванията на техническата безопасност в работилниците, строителните площадки и други, където има ученици на практика.

Да осигурява редовно и качествено провеждане на необходимите инструктажи за безопасността на труда и следи за спазване на необходимите правила.

На учениците да се осигуряват почивки по време на учебни и производствени практики в съответствие с Наредба 10 за организация на дейностите в училищното образование.

B. Педагогически персонал.

В началото на учебната година класните ръководители и учителите запознават учениците с нормите на безопасност и условията на труд в класните стаи, кабинети и работилници.

/1/. При провеждане на спортни игри, походи, състезания и други училищни и извънучилищни дейности учителите задължително инструктират учениците за поведението им като състезатели, участници в мероприятия, пешеходци или пътници в транспортни средства.

/2/. Списъците на учениците, участващи в мероприятия се представят за утвърждаване от директора след провеждане на съответния инструктаж, заедно с маршрутния лист за предвиждане.

/3/. Учениците се включват в групата, заминаваща на екскурзия след представяне на писмено съгласие на родителите.

/4/. Екскурзии се провеждат само с изправни моторни превозни средства.

/5/. При организиране на походи не се включват хронично болни ученици. Същите могат да участват след разрешение от лекар и писмено съгласие на родителите.

/6/. При провеждане на общински, регионални и национални спортни състезания, учениците задължително преминават медицински преглед под ръководството на учителите по физическо възпитание.

Преди провеждане на лабораторни упражнения, учениците предварително се инструктират от преподавателя за безопасна работа.

След приключване на учебните занятия учителите задължително проверяват изключването на ел. уреди, учебно-технически средства и осветление и затварят прозорците на кабинетите и класните стаи.

Дежурните учители следят за нормалното предвижване на учениците по коридорите и стълбищата в училищната сграда и следят за поведението на същите в класните стаи, коридори и стълбищата.

Класните ръководители организират застраховането на учениците от паралелката.

Учителите по учебна и производствена практика са длъжни:

/1/ Да извършват необходимите инструктажи, които се вписват в специални книги.

/2/ Да отстраняват от работа ученици, които нарушават правилата на безопасна работа.

/3/ Да не допускат до работа ученици, които са без работно облекло и не ползват лични предпазни средства.

В. Непедагогически персонал.

Да спазват установената трудова, техническа и технологична дисциплина, да спазват трудовите си задължения правилно и добросъвестно.

Да се явяват на работа в състояние, което им позволява да изпълняват добросъвестно и безопасно служебните си задължения и да не употребяват алкохол или други упойващи вещества през работно време.

Да спазват правилата за здравословни и безопасни условия на труд, безопасност на движението и противопожарна охрана.

Да се грижат за собствената си безопасност и безопасността на лицата, които биха могли да пострадат при извършването от тях работа, действия или бездействия.

Да поддържат реда, необходимата чистота, културна и приветлива обстановка на работното място.

Да не приемат по собствена инициатива работа, с която не са запознати и не им е възлагана.

Да не работят с машини, които не познават или нямат необходимата правоспособност.

Да поддържат и повишават знанията и квалификацията си по безопасни методи на труд.

Периодично или за конкретния случай се запознават с изискванията за безопасна работа, отнасящи се за работното място – машина, на която работят.

Имаг право да откажат изпълнението или да преустановят работа, когато възникне сериозна и непосредствена опасност за живота и здравето им, като незабавно уведомяват за това прекия си ръководител.

Имаг право да откажат изпълнението на работа, за която не са инструктирани или нямат изискващата се правоспособност.

Задължително да се явяват на периодичен медицински преглед и изследване, когато за това им е съобщено или в друг конкретен случай.

Хигиенистите задължително забърсват с влажна кърпа всяка сутрин преди началото на учебните занятия всички чинове, маси, бюра, пейки и первази и повърхности.

Преди началото на учебните занятия всички класни стаи, кабинети, учителска стая и канцеларии задължително се почистват и проветряват.

Класните стаи и кабинети задължително се проверяват през всяко междучасие.

Класните стаи и кабинети задължително се почистват след приключване на учебните занятия и се забърсват с влажна кърпа.

Преди началото на учебните занятия по време на отоплителния сезон, огнярят всяка сутрин проверява състоянието на радиаторите в училищната сграда, а при констатирани нередности незабавно уведомява училищното ръководство.

Преди началото и след края на учебните занятия работникът по поддръжка и ремонт задължително проверява състоянието на вратите, прозорците, чиновете, масите, бюрата, шкафовете и осветлението. При констатирани нередности незабавно пристъпва към отстраняването им, като своевременно уведомява домакина и училищното ръководство.

Коридорите и стълбището в училищната сграда се забърсват от хигиенистите след всяко междучасие.

Санитарните помещения се почистват преди началото на учебните занятия, след всяко междучасие и след приключване на учебните занятия.

Хигиенистите измиват прозорците всяка ваканция.

Качването и слизането при почистване на прозорци или подмяна на осветителни тела става изключително внимателно при спазване на правилата за безопасност.

Училищният двор и спортните площадки се почистват всяка сутрин преди започване на учебните занятия.

Пътеки, килими и други се перат лятната ваканция.

Почистването на паркета става лятната ваканция, като хигиенистите задължително спазват правилата за работа с опасни химикали.

По време на работа с опасни химикали прозорците в кабинетите, класните стаи и зали задължително се отворени.

При подмяна на осветителни тела, ремонт на учебно-технически средства, съоръжения, машини, печки и други, те задължително се изключват то електрическата мрежа.

Ремонт на ел.табла се извършва само след централно изключване на ел.мрежа.

След приключване на учебните занятия хигиенистите задължително проверяват за забравени включени ел. уреди, учебно-технически средства и осветление.

Обслужващият персонал изпълнява задълженията си по трудов договор и длъжностна характеристика само в работно облекло.

До началото на учебната година задължително се осигуряват от длъжностното лице медикаменти за долекарска помощ.

При пожар, земетресение, авария, стихийно бедствие и други хигиенистите от първия етаж обезпечават отварянето на вратите и изходите за евакуация.

Леснозапалими материали се съхраняват от домакина на строго определените за целта места, безопасни за здравето и живота на учениците и трудовия колектив.

Забранено е запалването на събраните отпадъци и листа в училищния двор и около него.

Г. Ученици

При придвижване от дома към училище всеки ученик се задължава да спазва стриктно правилата за движение по пътищата.

Придвижването по коридорите и стълбищата в училищната сграда става само от дясно.

Забранява се на учениците да скачат, тичат и да се боричкат в класните стаи, кабинети и коридори.

Категорично се забранява на учениците качването по первазите на прозорците, както и катеренето по спортните съоръжения, без разрешението на учителя по физическо възпитание.

Организирането и провеждането на спортни игри и състезания в двора на училището и спортните площадки става само в присъствието на учител. Ако топката попадне на улицата, ученикът внимателно излиза на уличното платно под наблюдението на преподавателя.

Забранява се на учениците при отсъствие на учителя да вдигат шум в класната стая.

Забранява се на учениците да консумират закуски в класните стаи и кабинети.

По време на извънкласни и извънучилищни мероприятия учениците задължително и стриктно изпълняват указанията на ръководителя или учителя.

Забранява се на учениците да пипат и боравят с учебно-технически средства и пособия в отсъствието на учителя.

Категорично е забранено на учениците да пипат здрави или счупени контакти и електрически ключове. При откриване на повредени или счупени контакти или електрически ключове са длъжни незабавно да уведомят класния ръководител, учител или училищното ръководство.

Д. Директор

Отговоря за цялостното изпълнение на изискванията за безопасни условия на възпитание, обучение и труд в гимназията по действащите нормативни документи, указания и заповеди на МОН, по въпроси на безопасността на труда.

Утвърждава Правилника за осигуряване на безопасни условия за възпитание, обучение и труд на учебното заведение, което ръководи.

До началото на учебната година актуализира правилника.

Организира запознаването на учениците, педагогическия и непедagogическия персонал и родителите с настоящия правилник.

Създава условия за опазване на живота, предпазване от рискове и укрепване на здравето на учащите се.

Назначават длъжностно лице с подходящо образование и подготовка за осъществяване на координация и контрол по осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд.

Организира съвместно с медицинското лице, обслужващо училището, провеждането на различни видове здравни мероприятия и поддържането на реда и хигиената в училищната сграда.

Създава условия и осигурява цялостното и правилно провеждане инструктажите и обучението по безопасност, хигиена на труда и противопожарна охрана и контролира прилагането и спазването на изискванията за тяхното провеждане.

До началото на всяка учебна година осигурява изготвянето на инструкции за правилна и безопасна работа с отделните машини, апарати и съоръжения, за учебните кабинети, лаборатории и работилници, съответстващи на нормативните изисквания и съобразени с психологическите особености на учащите и липса на трудови навици.

Всяка учебна година организира със съдействието на РЗИ и специализираната лаборатория проверка по спазването на установените в Република България единни правила, норми и изисквания по отношение на:

- ✓ вибрации, шум, чистота на въздуха, осветеност;
- ✓ ергономични условия;
- ✓ микроклимат /температура и влажност на въздуха.

Осигурява безопасни и здравословни на труд, така че всяка опасност за живота и здравето на работника или служителю да бъде предотвратена.

Осигурява указания за реда и начина за изпълнение на задачите, включително запознаване с длъжностните характеристики и правилата за ЗБУТ.

Осигурява вписването към длъжностните характеристики на служителите и работниците на конкретните им задължения за осигуряване на безопасни условия на труд.

При сключване на договори с други организации за изпълнение на ремонти дейности включва и мерки за осигуряване на безопасни условия за обучение и труд.

Сключва договор с фирма за провеждане на производствена практика, в който подробно се вписват задълженията на двете страни за осигуряване на безопасни и здравословни условия за обучение и труд, при които ще работят учащите се.

Носи персонална отговорност по изпълнението и контрола на безопасните условия на възпитание, обучение и труд на учащите се през време на учебната и производствената практика в работилниците, кабинетите, лабораториите и извън учебното заведение.

Осигурява подходящи помещения за учебни кабинети, лаборатории, работилници и не допуска използването на неподходящи тавански, избени и студени помещения за подобни цели.

Осигурява необходимите средства за осъществяването на мероприятия по охрана на труда.

Осигурява снабдяването с работно и специално облекло и лични предпазни средства и предоставя безплатно специално работно облекло и лични предпазни средства на работници и служители, които работят с или при опасни и вредни за здравето или живота машини, съоръжения, течности, газове, нажежени предмети и други подобни.

Осигурява безплатно работно и представително облекло при условия и ред, установени от МС или КТД.

Осигурява условия за санитарно-битови и медицинско обслужване на работниците, служителите и учащите се.

Осигурява преглед на сградите след извършен основен ремонт и обръща внимание на закрепването на вратите, прозорците, обезопасяването на ел.инсталация и съоръжения /зануляване, заземяване/, монтирането на машините, изискванията по хигиена на труда и противопожарната безопасност.

Докладва ежегодно на ПС за състоянието по безопасност и хигиена на труда и ППО, за причините, довели до трудови злополуки и предприетите мерки за отстраняването им.

Осигурява своевременно съставяне на акт за трудова злополука или професионално заболяване, както и разследване на причините, довели до това. Незабавно уведомява РУО, Инспекцията по труда, органите на МВР, прокуратурата и ГЗ в случаите на тежки злополуки със смъртен изход и на тежки аварии.

Осъществява взаимодействие и координация с органите на МТСП, МЗ, МВР, МОСВ и местните органи на държавната власт в дейността си по осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд.

Отговаря за пожарообезопасяването чрез спазване на действащите норми, правилници, наредби и предписания.

Осигурява необходимото противопожарно оборудване и мястото за разполагането му.

Съгласувано с противопожарните органи определя пътищата за евакуация на учащите и други служители и работници.

Следи за състоянието на проходите за евакуация, за правилната експлоатация на отоплителните съоръжения, електрически инсталации и други.

Осигурява изготвянето на инструкции за спазването на изискванията и правилата на пожаробезопасност.

Извършва контрол при сключване на трудов договор за спазването на изискванията за правоспособност и квалификация.

Проявя специална грижа и внимание към определени категории трудещи се – младежи, жени, лица с намалена трудоспособност и други.

Е. Заместник-директор по учебната дейност.

Подпомага директора в изпълнението на пълния обем от задължения, свързани с организирането, ръководството и управлението на дейността по охраната на труда в процеса на учебната и производствената практика с учащите.

Създава условия и осигурява спазването по всички работни места на нормативните изисквания за безопасна работа.

Организира заедно с лицето за координация и контрол по осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд изготвянето на инструкции за правилна и безопасна работа с отделните машини, апарати и съоръжения за учебните кабинети,

лаборатории и работилници – съответстващи на нормативните изисквания и съобразени с психологическите особености на учащите и липсата има на трудови навици. Изготвените проекти се представят на директора за утвърждаване.

Осигурява и изисква провеждането на учебна и производствена практика да става с използването на работно, специално облекло и ЛПС.

Следи по време на учебна или производствена практика да не допуска възлагане на несвойствени за учащите се работи.

Грижи се за осигуряване на наличие и ползването на необходимите нормативни документи, регламентиращи изискванията, свързани с безопасното провеждане на учебния процес.

Изпълнява в срок заповедите на директора и предписанията на контролните органи за отстраняване на допуснати нарушения по ЗБУТ и ППО.

Организира провеждането на противопожарна подготовка на работниците и служителите от обслужващия и преподавателския персонал си изучаване на изискванията на ППО и правилата за ползване на наличните средства за гасене с периодични проверки на знанията.

Изпълнява задълженията на работодателя за спазване разпоредбите на КТ във връзка с работното време, почивките и отпуските на щатния персонал.

Изпълнява и всички други задължения по ЗБУТ и ППО и трудовите правоотношения, предвидени в нормативните документи за длъжността.

Ж. Заместник-директор по административно – стопанската дейност.

Подпомага директора в изпълнението на пълния обем от задължения, свързани с организирането, ръководството и управлението на дейността по охраната на труда в процеса на учебната и производствената практика с учащите.

Създава условия и осигурява спазването по всички работни места на нормативните изисквания за безопасна работа.

Преговаря и подготвя за сключване договор с фирма за провеждане на производствена практика, като в него подробно се вписват задълженията на двете страни за осигуряване на безопасни и здравословни условия за обучение и труд, при които ще работят учащите се.

Съдейства и контролира за редовното провеждане на инструктажите и обучението за безопасна работа.

Организира заедно с лицето за координация и контрол по осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд изготвянето на инструкции за правилна и безопасна работа с отделните машини, апарати и съоръжения за учебните кабинети, лаборатории и работилници – съответстващи на нормативните изисквания и съобразени с психологическите особености на учащите и липсата има на трудови навици. Изготвените проекти се представят на директора за утвърждаване.

Изисква от учителите по практика и водещите упражненията в кабинетите и лабораториите, да поставят на видни места инструкции за безопасна работа.

Спира работата на машини, съоръжения, уреди, прибори, работа в помещения и други, когато не са обезопасени според действащите правилници и норми и съществува непосредствена опасност за живота и здравето на хората.

Осигурява и изисква провеждането на учебна и производствена практика да става с използването на работно, специално облекло и ЛПС.

Следи по време на учебна или производствена практика да не допуска възлагане на несвойствени за учащите се работи.

Съвместно с медицинския специалист и лицето за координация и контрол да извършват периодичен контрол в учебните кабинети, лаборатории, работилници, физкултурния салон и т.н. за санитарно хигиенното състояние на учебните места, отоплението, осветлението, шума, ползването на ЛПС, продължителността на учебния работен ден и други. При

забелязани нарушения или недопустими отклонения от установените норми в областта на охраната на труда да предприеме мерки за отстраняването им или да информира директора за решение.

Грижи се за осигуряване на наличие и ползването на необходимите нормативни документи, регламентиращи изискванията, свързани с безопасното провеждане на учебния процес.

Изпълнява в срок заповедите на директора и предписанията на контролните органи за отстраняване на допуснати нарушения по ЗБУТ и ППО.

Следи за наличността и изправността на противопожарните съоръжения. Не допуска използването им за никакви други цели, освен при нужда за гасене на запалване или пожар.

Организира провеждането на противопожарна подготовка на работниците и служителите от обслужващия и преподавателския персонал си изучаване на изискванията на ППО и правилата за ползване на наличните средства за гасене с периодични проверки на знанията.

Организира за учениците обучение по противопожарна подготовка.

Изпълнява задълженията на работодателя за спазване разпоредбите на КТ във връзка с работното време, почивките и отпуските на щатния персонал.

Изпълнява и всички други задължения по ЗБУТ и ППО и трудовите правоотношения, предвидени в нормативните документи за длъжността.

3. Учител по учебна и производствена практика.

Да извършва по утвърдена програма необходимият инструктаж на работното място по ЗБУТ и ППО с учащите, преди започване на учебната за срока практика и да го регистрира в книгите за инструктаж, като попълва точно и пълно всички графи. Да провежда ежедневен инструктаж преди всяко занятие.

Да изисква от ръководството на гимназията за всяка машина, съоръжение и работно място инструкция за безопасна работа, която да окачи на видно място.

Да обучава и възпитава учениците на правилна и безопасна работа, както и да ги инструктира отново при смяна на работното място.

Преди започване на часа по учебна практика внимателно да проверява състоянието на машините.

Да включва и изключва машините от електрическата мрежа при съблюдаване на мерките за сигурност.

През време на провеждане на практика да наблюдава и следи постоянно за работата на машините, съоръженията, апаратите и при забелязване на неизправности по тях незабавно да ги изключва от действие.

Да проявява възискателност към всеки за спазване на правилата и изискванията за безопасна работа, за използване на работното облекло и ЛПС, заемането на правилната и ергономична стойка.

Да знае всеки момент пребиването на всеки ученик от поверената му група и каква работа извършва.

Постоянно да наблюдава как работи всеки и в случай при нарушаване на правилата да взема съответните мерки, включително и отстраняване от практика. Да не допуска в помещението ученик без работно облекло или да работи, без да ползва необходимите ЛПС.

Да запознава учениците с възможните последици в случай на неспазване на изискванията за безопасна работа или при работа с неисправна машина, инструмент и т.н.

Да дава ясни и недвусмислени нареждания, които не противоречат на действащите правилници по БТ и други нормативни документи.

Да създава навици у учениците те сами, преди започване, внимателно да оглеждат работното си място и машината, като при забелязване на неизправности да го уведомяват.

Да не възлага на учениците несвойствени за тях задачи, като особено строго съблюдава за физическото натоварване на всеки един от тях.

При злополука да взема спешно необходимите мерки за оказване на медицинска помощ и да съобщи за това на директора на училището.

Да не допуска оставането на ученици в помещението за обучение по практика без присъствие и наблюдение от учител.

И. Учител при обучението в кабинет /лаборатория/.

Да изисква, устрой и обзаведе кабинета в пълно съответствие с изискванията на БХТ и ППО.

В началото на срока, преди започване на обучението в кабинета /лабораторията/, учителят да проведе по утвърдената програма необходимия инструктаж по БХТ и ППО с учениците и да го регистрира в книгата за инструктажа, като попълва пълно и точно всички графи.

Да запознава учениците с възможните последици в случай на неспазване на изискванията за безопасност или работа с неизправни уреди.

Изисква от ръководството на гимназията утвърдена инструкция за безопасна работа в кабинета, която окачва на видно и достъпно за четене място.

Да обучава учениците на правилно и безопасно провеждане на опитите /практическите задачи/. Да дава ясни и недвусмислени нареждания, които не противоречат на действащите правилници по БТ и други нормативни документи.

Преди започване на занятие, свързано с опити, предварително да попълни всичко необходимо в работната тетрадка за инструктаж по БХТ и ППО. Да провери състоянието и да подготви уредите, материалите, приборите, работните места, предпазните средства и всичко друго, необходимо за безопасна работа. В самото начало на учебния час да направи необходимият инструктаж на учениците за правилното и безопасно провеждане на опитите.

Да не допуска провеждане на практическа работа в кабинета на ученици, без да се осигурени с налично работно облекло и ЛПС.

През време на работа в кабинета да наблюдава и следи постоянно за действията на учениците и състоянието на ползваните уреди и материали. При забелязване на неизправности в уредите, незабавно да ги изключва от действие.

Да създава навици в учениците сами, преди започване на работа, внимателно да оглеждат състоянието на ползваните уреди, химикали и друго обзавеждане, което ползват. При забелязване на нередности незабавно да уведомяват.

Отговаря за безопасното протичане на лабораторните занятия.

Да включват и изключват напрежението на работните ел.табла и контакти само след съблюдаване на мерките за сигурност.

Длъжен е строго да спазва нормативите за допустимо количество материали и условията, при които могат да се съхраняват в кабинета.

Да не допуска оставане на ученици в кабинета без присъствие на учител.

При злополука да взема спешно необходимите мерки за оказване на медицинска помощ и да съобщи за това на директора на училището.

Й. Учител по физическо възпитание.

Да изисква, устройва и обзавежда площадката за физкултура със здрави, изправни и сигурно поставени уреди, гимнастически постелки, подвижни съоръжения за отскоци, масивна настилка на площадката и други.

Да полага грижи за поддържане на уредите в изправно състояние. Особено внимание да обръща на скрепителните елементи.

Ежедневно, преди започване на занятията по физкултура, да извършва оглед и проверка на състоянието на всички уреди и съоръжения, които се използват.

Да не допуска игра на уреди, които са физически износени и крият опасност от злополука, или да се играе без гимнастически постелки. За увеличаване на триенето между ръцете или краката при игра на уреда да осигурява необходимото средство /магнезий/.

Да поддържа ред и последователност при изпълнението на упражненията, особено тези, които са свързани с повишена динамика, равновесие, статични напрежения и крият опасност от сблъсквания, падания при разсейване на вниманието или уплаха.

Да оказва помощ при изпълнението на трудни и опасни елементи от упражненията и да осигурява пазене в случай на несполучливи опити /прескоци, отскоци, игра на лост, халки, греда/.

Да следи за физическото и психическото състояние на учениците и при наличие на отклонения от нормалното да не изисква изпълнение на трудни елементи.

При хвърляне на уреди да съблюдава да няма хора на мястото около попаденията.

Да осигурява местата за физическо възпитание да отговарят на хигиенните изисквания за осветление, чистота на въздуха, температура, чистота на настилката, разположение на уредите и др.

В случай на злополука да вземе спешно необходимите мерки за оказване на медицинска помощ и да съобщи на директора на училището.

ГЛАВА ВТОРА

Условия, изисквания и правила за безопасно и здравословно провеждане на възпитанието, обучението и трудовата дейност.

Общи положения.

Работникът или служителът е длъжен да спазва правилата за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на работата, за която се е уговорил.

Правилата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд за специфични производства и дейности, както и за отделни машини, съоръжения и работни места, се разработват и утвърждават от работодателя. Те не могат да противоречат на нормативните изисквания и се обявяват по подходящ начин на работните места.

Лица без необходимите знания и умения, предвидени в правилата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, не се допускат на работа.

При нарушаване на правилата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд се носи отговорност.

При неизпълнение на задълженията си във връзка с осигуряване на безопасни условия на труд работодателят или съответното длъжностно лице подлежат на наказание.

Работодателят има право да налага дисциплинарни наказания за неспазване на правилата за ЗБУТ.

Учителите, работата на които се свързана с използване, обслужване и поддържане на съоръжения, машини и други, както и заети в дейности, които създават опасност за здравето и живота им, задължително се инструктират, обучават и полагат изпит по правилата за осигуряване на безопасни условия на труд.

Учителите разработват правила за безопасни условия на възпитание, обучение и труд по учебни предмети, по които преподават.

Учителите по физическа култура и спорт подготвят и изискват от училищното ръководство и помощния персонал извършването на ремонт на всички уреди и пособия във физкултурния салон и училищния двор – спортните площадки; шведска стена, греда, успоредки, кон, кози, трамплин, въжета, халки баскетболни кошове, оградна мрежа на волейболните игрища, футболни врати и други. Годността на същите се проверява от комисия, а тези които не могат да поправят, се бракуват.

При изпълнение на физически упражнения, особено на тези с по-сложен характер, да се съблюдават изискванията за помощ и пазене на учениците от страна на учителя.

Спортните уреди във физкултурния салон при ползване задължително да се обезопасят с постелки.

Забранява се влизането във физкултурния салон при ползване задължително да се обезопасят с постелки.

Забранява се влизането във физкултурния салон без присъствие на учител, качването и ползването на спортни уреди по време на учебен час от повече от един ученик, както и катеренето или висенето по баскетболните табла или рингове, футболни врати и по оградната мрежа на волейболните игрища.

Спортните уреди и пособия да се използват преди учителят да е разрешил работа с тях, а при работа с гюлета, гирички, топки, тояжки и други задължително да се спазват указанията на учителя за безопасността на всички ученици.

В часовете по физическо възпитание учениците са длъжни да бъдат в спортен екип и със спортни обувки, съобразно изискванията на учителя. Не се разрешава в часовете носенето на обеци, накити, часовници, които могат да бъдат опасни за ученика и околните при изпълнението на физическите упражнения, както и използването на различни предмети и пособия, които не са изискани от учителя от учителя и пречат за нормалното провеждане на часа.

Учителите по физическо възпитание и спорт трябва да осигурят добро предварително разгриване с цел въвеждане на организма за предстоящата работа и предоставяне опасността от травми.

Организацията, редът и дисциплината по време на занятията е задължение на всеки участник в учебния процес.

Учителите по физическо възпитание не носят отговорност за травми и наранявания по време на междучасията и при неспазване на указанията за безопасност.

В началото на всяка учебна година класните ръководители по време за провеждане на първия час на класа запознават учениците с настоящия правилник, а учителите при провеждане на първото занятие инструктират учениците във връзка с изискванията за безопасност при ползване на машини, уред, съоръжения, физкултурни пособия и други.

До началото на учебната година задължително се отремонтират или бракуват всички машини, уреди, съоръжения, учебно-технически средства и пособия, които не отговарят на условията на безопасност.

При извършване на ремонтни дейности в училищната сграда директорът издава заповед за стриктно спазване на правилата за безопасност до неговото приключване.

При стана злополука незабавно се уведомява медицинския специалист, училищното ръководство и родителите на ученика или близки на служителя или работника.

Дежурните учители за деня извършват превантивен контрол по спазване на правилата за безопасност. При нарушаването им от ученици незабавно уведомяват класния ръководител и училищното ръководство.

Не се възлага изпълнението на заваръчни работи и не се назначават като заварчици лица, които нямат свидетелство за правоспособност за съответната професия и специализация, както и необходимата степен на правоспособност.

Работилниците за заваряване трябва да са разположени в самостоятелно помещение или ако това е невъзможно, задължително се огражда съответно, място където се заварява, с плътни непроницаеми, непропускащи светлина и пожароизолиращи материали.

Всички заварки трябва да се извършват под непосредственото наблюдение и контрол на учителя.

Забранено на учениците да извършват тавански заварки.

Забранено е да се извършват електрозаварки на открито по време на дъжд или гръмотевици.

Корпусът на генератора или трансформатора, пусковият реостат и предметът на заваряване да бъдат заземени или занулени, в зависимост от системата на електрозахранване.

Всички проводници да бъдат изолирани и сеченията им да отговарят на допустимия минимум. Проводниците на генератора или трансформатора до таблото трябва да са предпазени от механични повреди, а проводниците, които водят от апарат до масата на заваръчния предмет, трябва да бъдат многожилни, с мека и гъвкава броня.

При прекъсване на работа електроженният апарат да не се оставя под напрежение.

Забранено е ръководителите на учебна и производствена практика, както и на майсторите да възлагат на учениците изпълнение на СМР на височина над 5 метра, посредством временни монтажни приспособления или непосредствено на елементи от конструкцията.

Забранено е на лица под 18 години да работят с вибрационни инструменти.

Преди започване на работа учениците трябва щателно да огледат състоянието на работното място.

Забранено е поливането с вода на пода през летните дни за почистване или охлаждане.

Лицата, които обслужват ел.уредби и съоръжения и извършват и ръководят работи с тях, трябва да имат необходимата техническа правоспособност или разряд за заеманата длъжност.

Водогрейните котли се обслужват от лица, които са обучени и притежават предварителна степен на правоспособност.

Раздел I.

Изисквания към машини, съоръжения и работни места за безопасна работа

Да се извършва от помощния персонал навременно и редовно почистване и измиване на физкултурния салон, съблекални и спортни площадки.

Във физкултурния салон се влиза организирано и с чисто игрално облекло.

Преди започване на учебния час по физическо възпитание се забранява разместването и изнасянето на спортния инвентар и ползването му без разрешението на учителя.

Кабинетите и лабораториите по химия, физика, електротехника и други трябва да имат в непосредствено съседство хранилище.

Обезопасени машини и съоръжения са тези, които са механично обезопасени, електрообезопасени, пожаро и взривообезопасени и тези, при които е осигурена защита срещу опасностите като:

- въздействие на ниска или висока повърхностна температура;
- отделяне на вредни вещества и влага във въздуха на работната зона;
- нарушаване на микроклимата;
- въздействие на шум, вибрации и други.

Учебните работилници, кабинети, лаборатории, физкултурния салон и други подобни, трябва да бъдат напълно механично, електро- и пожарообезопасени.

Задължително е спазването на изискванията на ПБТ и инструкциите за безопасна работа, с които учениците трябва да бъдат запознати.

Всички учебно-технически средства трябва да се използват по своето предназначение и съобразно изискванията по БХТ.

На работните места до машините да има шкафчета, маси и други за поставяне на чертежи, инструменти, заготовки, обработени детайли и друг.

Подът около машините да бъде равен, нехлъзгав и почистен.

Забранено е пушенето в работилниците и в близост до тях.

На машините да се извършват само онези операции, за които има указания от учителя по практика.

Механично обезопасяване

Машините, съоръженията и работните места в учебните работилници, лабораториите и кабинетите трябва да бъдат напълно обезопасени, съгласно изискванията на действащите правилници и нормативни документи за съответните дейности и видове работи.

За всяка машина трябва да има окачена на видно място инструкция за безопасна работа. Механичното обезопасяване на машините и съоръженията се осигурява чрез следните технически средства:

- Ограждащи устройства /трябва да бъдат сигурни, здрави и стабилно закрепени/;
- Блокировки, предпазни и ограничителни устройства;
- Сигнализация за опасност;
- Дистанционно управление;
- Специални устройства за безопасност.

Преди започване на учебната практика внимателно да се проверява състоянието на машините и съоръженията, блокиращите и сигналните устройства, пусковите и спиращите механизми, състоянието на режещите и други инструменти, наличието и закрепването на предпазните екрани и капаци, електрообезопасяването и други.

Движещите се части на машините и съоръженията трябва да бъдат подходящо обезопасени със сигурно закрепени ограждения или кожуси.

Местата, които се обезопасяват, да се боядисат с червен или друг подходящ цвят, който сигнализира за опасност при снет предпазител.

Всички предпазители, капаци и ограждения да са закрепени стабилно. Недопустимо е произволното им сваляне.

Огражденията /капаците/ да имат блокиращо устройство, което да изключва работата на машините, когато са отворени.

Наличието и състоянието на защитните средства, намиращи се експлоатация, да се проверява на всеки три месеца.

Учениците трябва да работят само с напълно обезопасени машини, а работата да се извършва с повишено внимание и под постоянното наблюдение на ръководителя.

Електрообзавеждане и електробезопасност

Електрическите уредби, съоръжения, инсталации и съставлящите ги елементи по устройство и изпълнение да отговарят на изискванията на Правилника за устройство на електрическите уредби, да са съобразени със специфичните условия на експлоатация и изисквания за поддържане и ремонт.

При необходимост да се вземат допълнителни технически и организационни мерки, включително и използването на средства за индивидуална защита.

Да се спазват изискванията за безопасна работа при експлоатация и поддържане на електрически уредби, електрически съоръжения, електрически инсталации и други.

Да се осигурят ел. уредби и съоръжения, машините, инструментите, инсталациите, осветителните тела и други срещу опасност да предизвикат пожар чрез изпълнение на ел. частта им в съответствие с изискванията за пожаро- и взривоопасната зона, където се използват.

Състоянието на изолацията и сигурността на електрообезопасяването трябва да бъдат проверявани най-малко два пъти годишно.

Включването и изключването на напрежението на електроконсуматорите в работилниците и лабораториите трябва да се извършва от централното табло.

Включването и изключването на машините в ел. мрежа да се извършва от учителя, водещ учебна практика, при съблюдаване на мерките за безопасност.

В дърводелската работилница осветителните тела, електродвигателите, пусковите устройства, разпределителните табла и инсталациите към тях да бъдат в изпълнение, съответстващо на противопожарните норми.

Корпусите на дървообработващите машини да бъдат допълнително заземени към заземителния контур.

Подвижните и преносими машини и приспособления да се пренасят след изключването им електрическата мрежа и напълно спрял двигател. Да се пускат в движение само когато са здраво захванати.

Забранено е на учениците да пипат и извършват поправки и ремонт на ел.инсталации на машините.

Забранява се полагането на захранващ кабел върху и под строителните материали, обзавеждане, по проходи, пътеки, пътища и други места, където е възможно увреждането му.

Задължително се изготвят инструкции за безопасна работа с ръчни електрически инструменти, преносими електрически лампи и трансформатори, за изискванията към условията, на които трябва да отговарят тези инструменти, за изискванията към напрежението според условията на работната среда и произтичащите от всичко това специални мерки.

Забранява се включването на няколко машини с един общ прекъсвач.

Обслужването и поддържането на електрическите уредби, съоръжения, инсталации се извършват от лица с необходимата техническа правоспособност, притежаващи изискваната квалификационна група и да са медицински освидетелствани.

Спазването на изискванията, включени в правилника за безопасност на труда, е задължително.

Раздел II.

Хигиенни и здравословни изисквания за работните места и за учебно-производствена дейност на учениците.

Определянето на учениците за производствено обучение да се извършва след обстоен предварителен медицински преглед и лекарско заключение.

Работните места и видовете дейности на учениците да се съобразени с изискванията на нормативните документи.

През време на работния ден ръководителите на учебна практика осигуряват на учениците най-малко две почивки по 15 минути.

Забранява се увеличаване продължителността на учебния час и съкращаване на почивките.

Учебно-производствена среда и учебно-производствения процес.

Учебните работилници, кабинети, лабораториите физкултурните салони и други подобни трябва да бъдат в помещения с благоприятни условия за работа, което ще осигурява минимално напрежение на нервната система и сърдечно-съдовата дейност на ученика, ще намалява умората, а от там и опасността от злополуки.

Задължително е да осигуряват дървени скари при циментов и земен под, върху които да стоят учениците по време на работа.

Общи изисквания

Учените кабинети, работилници, лаборатории, физкултурния салон и други подобни трябва да отговарят на санитарно-хигиенните изисквания по отделни фактори – микроклимат, осветление, вредни вещества, шум, вибрации, лъчение и други.

За всеки ученик да се осигурява минимална кубатура 13 м³ и площ 4 м². Допуска се най-малка височина на учебните работилници 3,5 м.

Времето за производствено обучение да започва не по-рано от 7:00 часа, а общата продължителност на трудовата дейност и производственото обучение за учениците да не превишава 6 часа.

Микроклимат – температура, влажност и скорост на въздуха. Осветление и вентилация.

Хигиенните изисквания към микроклиматичните параметри на въздуха в работните помещения да отговарят на стандартите.

Да се спазват оптималните норми на работните места за температура и скорост на въздуха в зависимост от категорията работа и периода на годината.

Когато поради технически и други причини не е възможно да се осигурят оптималните норми, да се спазват допустимите норми за:

Температурата и скорост на въздуха през студения период за относителна влажност на въздуха на постоянните работни места между 30 и 75%;

Скорост на въздуха на постоянните работни места през топлия период;

Относителна влажност на въздуха на постоянните работни места през топлия период.

На постоянните работни места в помещения със значително отделяне на влага се допуска през топлия период повишение на допустимата относителна влажност на въздуха до 75%. Температурата на въздуха на тези работни места не трябва да превишават 28°C за категории работа 1 и 2 и 26°C за категория работа 3, независимо от температурата на външния въздух.

Необходимо е да се поддържа постоянна температура в работните помещения с помощта на отоплителни тела, които не трябва да влошават микроклимата. Отоплителните печки да отстоят от горими и трудно горими конструкции и мебели на малко на 80 см.

Естествено и изкуствено осветление.

Всички помещения, независимо от времето на пребиване в тях, трябва да бъдат осигурени с естествено осветление.

Помещенията, в които е обективно доказана невъзможността да се осигурят норми за естествено осветление, трябва да се осветяват през деня със смесено осветление.

Естественото осветление трябва да бъде странично, горно или комбинирано и да осигурява хигиенните изисквания, съобразено с българските стандарти.

Аварийното и евакуационното осветление трябва да се захванват от независим източник на напрежение или да се превключват автоматично към него при внезапно изключване на работното осветление.

Да се спазват отрасловите норми за изкуствена осветеност на работната повърхнина както следва:

- Класни стаи, аудитории, учебни кабинети, лаборатории в средата на дъската 500, на работните маси и чинове 300;
- Кабинети по техническо чертане на дъската 300, на работните маси 500;
- Ученически работилници за обработване на метали – 300;
- Кабинети и стаи за преподавателите – 200;
- Физкултурни зали на пода – 200;
- Други помещения – вестибюли и гардеробни на пода – 150, стълбища на пода – 50;
- Административни помещения – 400.

В кабинетите и лабораториите по химия, физика и други е наложително наличието на резервно осветление, което трябва да се осигурява от независим източник.

Шум и вибрации

Да се спазват допустимите стойности на нивата на шума.

Да се спазват допустимата продължителност на пребиване на учениците в производствени у учебно-производствени помещения и на работните места в зависимост от нивото на шума.

Пребиваването на ученици над 15 годишна възраст за една смяна в условията на шумово въздействие с ниво на 70 dB "А" да бъде съобразено с нормите.

Почивките да се осигуряват след всеки 1 час работа за учениците от 15 до 16 години, след всеки 1,5 часа за учениците от 16 до 17 години и след всеки 2 часа за учениците на 17 години, като се включват в работното време.

Да не се допуска учебно-производствена и трудова дейност на ученици при нива на шума над 85 dB "А".

Да се полагат всички усилия и технически решения за премахване или обезшумяване на източниците на шум.

Използване на индивидуални средства за защита от шума се разрешава за ученици на 16-годишна възраст на работни места с нива на шума на 70 dB "А", но не повече от 85 dB "А".

Да се извърши измерване на вибрациите по методите, регламентирани в българските стандарти.

Да се осигурят допустими стойности на вибрациите на работните места в зависимост от характера и направлението на действието ми, възрастта и пола на учениците.

Вредни вещества

Да се съхраняват с голяма отговорност в отделни специални за целта помещения, снабдени със стелажи, съдове за дозиране, негорими шкафове, съоръжения за преливане, вентилация, подходящ начин за отопляване, противопожарно обзавеждане с инвентар, приспособления за промиване на очите, аптечка с медикаменти за първа помощ и други.

Работещите с тях да са запознати с техните свойства и правилата за работа, като се подлагат на специален инструктаж.

Повдигането, пренасянето и манипулирането с такива видове товари да се извършва със специално работно облекло, защитени обувки, предпазни престилки, ръкавици и очила.

Забранява се пренасяне на вредни вещества в счупени съдове или повредени опаковки.

При разливане на вредно вещество, същото се почиства по безопасен начин, а след почистване задължително и промиване на замърсеното място с вода.

Забранява се изхвърляне в канализацията на отработени разтвори, съдържащи отровни вещества, разяждащи химикали и други подобни.

Забранява се на младежи и девойки до 18-годишна възраст да работят или да престояват при наличието на вредни вещества във въздуха над пределно допустимите концентрации.

Да не се възлагат на учениците до 18-годишна възраст дейности, при които има дори само контакт с вредности, посочени в Приложение № 3 към чл. 8 от Наредбата № 13 на МНЗ от 1992 година.

Съдържанието на вредности във въздуха на работната среда да бъде колкото се може по-малко, за да може да се отстрани вредното му въздействие.

Физическо натоварване

Категоризацията на работата на учениците се извършва в зависимост от физическото натоварване.

Не се допуска провеждане на учебна и производствена практика с учениците извън предвиденото учебно време в учебната програма, както и в неучебни, празнични и почивни дни.

Забранено е вдигане и пренасяне на тежести от учениците, освен нормативно регламентирани изключения за това.

За ученици до 18-годишна възраст не се разрешава работа, свързана с повдигане и пренасяне на тежести.

При провеждане на производствено обучение и трудова дейност за учениците от 15 до 18 г. се допуска повдигане и пренасяне на тежести само като спомагателни операции във връзка с подготвителни дейности и готова лично изработена продукция, при спазване на

изискванията на горесцитираните норми. Сумарната продължителност на тази работа не може да надвишава 1/3 от общото работно време.

В средата на работния ден се осигурява почивка 15-20 минути /освен обедната/, която влиза в работното време.

Пренасянето на един и същи товар от двама ученика едновременно се допуска при условие, че теглото му не ненадвишава два пъти нормата за съответния пол и възраст.

Санитарно-битово осигуряване.

Територията на училището и дворните площи да се поддържат чисти, а отпадъците да се събират на определените за целта места.

За осигуряване на лична хигиена на работниците и служителите да се осигурят санитарно-битови помещения.

Да се поддържат в добър вид съблекалните, помещенията с душеве и умивалници, помещенията за почивка, тоалетните и в изправност шкафчетата, душовете, бойлерите и други.

Да се спазват от всички – педагогически, непдагогически персонал и ученици, въведените режим за труд и почивка.

Кабинетът на медицинския специалист да бъде обзаведен и оборудван с необходимите средства и медикаменти за оказване на първа помощ.

Условията за санитарно-битово и медицинско обслужване на педагогическия и непдагогическия персонал и на учениците съобразно санитарните норми и изисквания се осигуряват от директора на учебното заведение.

Водоснабдяване и канализация.

Училищната сграда да бъде осигурена с необходимите количества вода за хигиенно-санитарни, питейно-битови и противопожарни нужди.

Да се поддържа в изправност водопроводната инсталация и канализационна система.

Карти за условията на труд

Да се извърши оценка за условията на труд, като същите се определят чрез данните от съществуващите паспорти на условията на труд и от други измервания и оценки, с давност не по-голяма то 3 години и да се извършват от специализирани лаборатории.

Контролът по измерването на елементите от условията на труд се осъществява от контролните органи на МЗ и МТСП.

За всяко работно място, работна зона и за учебно-производствена дейност на учениците да се състави карта за условията на труд с параметрите на работната среда.

Раздел III.

Противопожарна охрана.

Създаване на условия за недопускане на пожари.

Да се изготви противопожарна Наредба, която да се утвърди от Директора на гимназията.

Противопожарната Наредба да се спазва от всички задължително.

Да се извършва постоянен контрол по спазване на противопожарната Наредба от назначеното длъжностно лице и училищното ръководство.

В Наредбата да бъдат включени следните раздели:

Противопожарни изисквания на помещенията;

Помещения за учебно-възпитателна дейност;

Учебни работилници.

Да се извършва постоянен контрол по ползването на електронагревателните и отоплителните уреди. При спиране на електрическия ток да се ползват само електрически фенерчета или газови лампи.

Отоплителните уреди да бъдат монтирани правилно и безопасно.

Леснозапалимите течности в лабораториите да се съхраняват в метални шкафове.

В коридорите и по стълбищата да не се съхраняват маси, чинове и друг инвентар.

Изходите за евакуация да се поддържат годни за използване при евакуация.

В таванските и избените помещения да не се складираат леснозапалими материали, да бъдат заключени и да няма свободен достъп до тях.

Противопожарните уреди и съоръжения да се поддържат в изправност и годност за използване.

Да се спазват най-строго изискванията за пожарна безопасност при извършване на заваръчни и други огневи дейности.

Да се изготви план за евакуация на учениците при пожар, същият да бъде поставен на видно място в училищната сграда на всеки етаж и да се проиграва веднъж на учебния срок през учебната година.

Противопожарни изисквания при провеждане на масови мероприятия – тържества, вечери и други.

Помещенията за масово събиране на хора в учебното заведение са физкултурен салон, семинарна зала, учителска стая и други.

Помещения, в които се провеждат масови събирания, трябва да бъдат от I или II степен на пожароустойчивост.

Не се допуска употребата на синтетични материали за облицовка на стени и тавани.

За провеждане на масово мероприятие трябва да бъдат осигурени всички необходими средства за пожарогасене.

През време на масовото мероприятие трябва да бъдат осигурени всички необходими средства за пожарогасене.

През време на масовото мероприятие при учениците трябва да присъства представител на училищното ръководство, който да следи и отговаря за спазване на всички правила по противопожарна охрана.

При провеждане на масовото мероприятие е забранено:

Осъществяване на светлинни ефекти с използване на химически и други вещества, които могат да причинят пожар;

Да се гаси напълно светлината в помещението;

Разполагане на маси, столове и други предмети в помещението по начин, който ще затрудни бързото му напускане от присъстващите.

Украсата с електрически илюминации да се извършва само от правоспособен електротехник, който да спазва всички изисквания за електро- и пожаробезопасност.

Раздел IV.

Работно облекло и предпазни средства.

Предпазните средства и работното облекло се осигуряват съгласно реда и изискванията, определени в нормативните актове и се ползват само по предназначение им в работно време.

Изготвя се и се утвърждава списък на работните места и видовете работа, за които са необходими предпазни средства и работно облекло, като определя вида, срока на износването и условията на използването им.

Разходите по доставка и поддържане на работното облекло са за сметка на работодателя и бюджета на гимназията.

При изпълнение на работа по време на учебна практика в работилниците, учениците да са снабдени с работно облекло и ЛПС в съответствие с изискванията на Наредбата за безплатно работно и униформено облекло.

При провеждане на производствена практика във фирма, учениците да се осигурят с ЛПС, специално работно облекло и обувки, каквито се полагат на работниците на тази фирма.

Раздел V.

Правила и изисквания за безопасна работа в учебните кабинети и лаборатории с машини, съоръжения и инструменти

Директорът утвърждава разработените правила за безопасна работа в учебните кабинети и лаборатории с машини, инструменти, съоръжения и други.

Безопасна работа в учебните кабинети и лаборатории – общи изисквания.

Кабинет и лаборатория по химия

Учениците да бъдат запознати с несъвместимостта на химическите вещества.

На шкафовете, в които се съхраняват отровни, samozапалващи се, взривни, радиоактивни и други вещества, да се поставят знаци за опасност според БДС.

Отровните вещества трябва да се съхраняват в добре затворени съдове и специални шкафове, които се заключват, с надписи и знаци "Отрова!". Леснолетливите течности да се съхраняват на хладно място.

Забранено е оставянето на химически вещества без етикет.

Да се спазват от учителя нормативите за допустимо количество опасни и отровни за здравето вещества.

Химическите лаборатории да са разположени и оборудвани, съгласно санитарните норми и изисквания.

Физкултурен салон и площадка

Уредите да бъдат здраво и неподвижно закрепени.

Не се допуска игра на уреди, които са физически износени и крият опасност от нараняване.

Баскетболните табла, волейболните колони и други да бъдат закрепени здраво или стабилизирани с тежести.

Траповете за скачане да са дълбоко разкопани.

Учебна работилница

За обучение по практика в учебната работилница се допускат ученици, които са преминали инструктаж по БХТ и ППО.

Не се допуска по време на учебна практика учениците да работят без наблюдение на учителя или майстора.

Не се допуска оставяне на ученици през време на почивките в работилницата без присъствие на учител.

Не се допускат до учебна практика ученици без работно облекло и ЛПС.

За всяка машина, съоръжение, работа с инструменти и други се поставя на видно и удобно за четене място инструкция за безопасна работа.

Ученикът е длъжен през време на работа да следи за нормалната работа на машината, когато напуска машината да спре двигателя и след свършване на практиката да иска изключване на машината от електрическата мрежа, да я почисти и смаже.

Подборът на най-подходящ инструмент да се извършва щателно и под надзора и контрола на учителя или майстора, водещ учебната практика.

Когато учениците работят с ударни инструменти, при които може да отхвъркне поломена или отрязана метална част, трябва да са с предпазни очила.

Забранено е на лица под 18 години да работят с вибрационни инструменти и с монтажни пистолети.

Всички ръчни инструменти, които имат заострени краища за дръжки, като пили или ножовки, трябва да имат дръжки по размери с бандажни пръстени.

Подаването на ръчни инструменти от един ученик на друг да става с повишено внимание и по безопасен начин.

Забранено е стягането на гайките за укрепване на инструментите да става с удари на чук и секач.

Отстраняването на всички отпадъци от машините трябва да става само при спряна машина.

Настройката на машините, закрепването на детайлите за обработка и инструментите, снемането им, почистването им и други да става само при смяна на движение машина.

Редовно, всеки път да се проверява здраво и сигурно захващане на детайла за обработка и режещия инструмент.

Забранено е придържането на обработваемия детайл с ръце по време на обработка или спирането му от движение.

Режещите инструменти за машините да се съхраняват в определени за целта шкафове. Смяната им при необходимост да става при напълно спряла машина.

Извънучилищна дейност.

При извършване на извънучилищни мероприятия ръководителят на групата да изготви и представи на директора план за провеждане на мероприятиято.

Извънучилищното мероприятие се провежда след издадена от директора писмена заповед и проведени инструктажи с учениците.

Директорът определя и запознава придружителите на групата с конкретните им задължения за осигуряване на безопасното провеждане на извънучилищното мероприятие.

Дейност в случай на пожар, авария или природно бедствие.

Да не се допуска паника и да се действа организирано и уверено.

При усещане на първите признаци на земетресение да не се напуска сградата самостоятелно от учениците или учителите.

Да се заемат местата до вътрешните стени и коридорите, които са сравнително по-устойчиви на въздействието.

След преминаването на първия трус незабавно да се изключат отоплителните и нагревателните уреди в класните стаи, канцелариите, коридорите, работилниците, кабинетите, лабораториите и други.

След преминаване на първия трус под ръководството на учителите организирано, при спазване на плана на евакуация да се напускат класните стаи.

След напускане на сградата да не се застава на разстояние, по-малко от височината ѝ.

Задължително е спазването от всички - трудов колектив и ученици на противопожарната наредба, утвърдена от директора.

При възникване на пожар е необходимо да се уведомят незабавно органите на противопожарната охрана, като се посочи и адресът на училището.

Да се започне незабавно гасене на пожара с наличните противопожарни съоръжения.

Организирано и без паника да се евакуират учениците, съгласно плана за евакуация и конкретната пожарна обстановка.

Задимен участък да се преминава с поставена на дихателните органи мокра кърпа.

Директорът на училището и учителите напускат последните училищната сграда, след извеждане на всички ученици.

При разрастване на пожара да се вземат мерки за спасяване на ценно имущество и документация.

При пристигане на противопожарни коли да се информират служителите на "Пожарна безопасност и спасяване" - МВР за следното:

Има ли ученици, наизведени от класните стаи и къде;

Кои помещения са обхванати от огъня и къде се разпространява;

Местата за съхраняване на леснозапалими течности, документация, ценно имущество и други.

ГЛАВА ТРЕТА

Инструктажи и обучения по безопасността, хигиената на труда и противопожарната охрана.

Училищният директор задължително с писмена заповед създава организация за цялостното провеждане на видовете инструктажи, техния обхват, продължителност, тематика и програми, както и длъжностните лица, които ще ги провеждат.

Инструктажите се провеждат от длъжностните лица с техническо или друго подходящо образование и съответния опит през време на работа, като разходите за това не са за сметка на инструктираните.

Инструктажите за осигуряване на безопасни условия за възпитание, обучение и труд се провеждат от учители и от оторизирани лица, както и когато ученици, педагогически и непедагогическия персонал или лица от други организации извършват самостоятелно и съвместно следните дейности:

Ремонт, монтаж и демонтаж на машини, апарати и съоръжения;

Ремонт на различните видове инсталации – електрически, отоплителни, вентилационна, климатични, аспирационни, водопроводни и канализационни;

Строително-монтажни дейности на училищната сграда или двора на училището;

Товаро-разтоварни или транспортни дейности.

Директорът на гимназията ежегодно организира форми за повишаване на знанията по безопасността, хигиената на труда и противопожарната охрана на длъжностните лица, които ръководят и управляват трудови и учебни процеси и на тези, определени да провеждат инструктажи.

С всички работници, служители, ученици да се проведат инструктажи за безопасни условия на възпитание, обучение и труд и безопасни методи на работа.

Работниците и служителите, работата, на които е свързана с използване, обслужване и поддържане на машини и други технически съоръжения, задължително да се инструктират, обучат и положат изпит по правилата за осигуряване на ЗБУТ.

Директорът да организира провеждането на периодично обучение и инструктаж по правилата за осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд.

Задължително е документирането на проведените видове инструктажи.

Не се допускат на работа лица, които не са инструктирани.

Контролът по спазването на изискванията за организацията, реда и условията за провеждане и документиране на видовете инструктажи се осъществява от училищния директор.

Въвеждането, воденето, съхранението и контролът по документацията за дейностите, осигуряващи здравословни и безопасни условия на обучение и труд се изпълнява от директора на гимназията или от упълномощено длъжностно лице.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Трудови злополуки.

За трудови злополуки се считат всички травматични увреждания, станали по време и във връзка или по повод на извършваната работа, както и всяко увреждане на здравословното състояние, настъпило в резултат на изпълняваните трудови задължения.

Регистрират се всички трудови злополуки, които са станали с работници или служители и са предизвикали загубване на работоспособност за един или повече дни.

За всяка трудова злополука самият пострадал или най-близкият свидетел на злополуката незабавно уведомява директора.

Трудовата злополука се установява от директора с акт в 3-дневен срок, считано от деня на злополуката, а професионално заболяване – в 3-дневен срок от неговото констатиране от съответните здравни органи.

Директорът организира регистрирането, отчитането и анализирането на трудовите злополуки и професионални заболявания по установения ред.

Директорът незабавно уведомява РИО, регионалните инспекции на труда, органите на МВР, прокуратурата и ГЗ в случаите на тежки или със смъртен изход трудови злополуки и тежки аварии.

Мерки за предотвратяване на трудовите злополуки и на общите и професионалните заболявания се вземат от директора.

ГЛАВА ПЕТА

Долекарска помощ

Да се ползват правилата, предназначени за обучение на работниците и служителите за оказване на първа долекарска помощ при увреждане здравето на хора при трудовата им дейност, утвърдена от министъра на здравеопазването и министъра на труда и социалната политика.

Спазването на Правилата за оказване на първа долекарска помощ е задължително.

При изпадане на ученици в гърч да се запази спокойствие, да се постави детето далеч от остри и горещи предмети, да се разхлабят пристягащите дрехи, да се постави тялото в странично положение и да се повика веднага училищния фелдшер. Да не правят опити за ограничаване на гърчовите движения и свестяване /пръскане с вода и изкуствено дишане, които влошават състоянието на детето/, да се изнесе на свеж въздух пострадалият и да не се дават течности и вода през устата.

При настъпване на алергичен шок на мястото на инфектиране да се постави турникет.

При колапс да се напляска лицето и да се напръсква с вода, да се дадат тонизиращи напитки или вода.

При травматизъм да се направи компресивна превръзка, при счупване на крайник или открита фрактура да не се предприема нищо. При внезапно падане пострадалият се оставя на мястото на произшествието до идването на медицинския специалист, като се отстраняват наблюдателите и се оставят само двама преки свидетели на произшествието.

При повръщане да не се дават вода или течности през устата.

При удар от електрически ток да се освободи пострадалият проводника при сигурни предпазни мерки - с дървен предмет. Пострадалият да се постави на пода с обърната настрани глава без възглавница и да се започне външен сърдечен масаж, след което вдишване уста в уста или уста в нос. Да се повика специализирана реанимационна линейка.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Термини и определения по охрана на труда

Производствено помещение - затворено пространство в специално предназначена сграда, в която се осъществява трудова дейност.

Индивидуално работно място - място, предназначено за работа на лице.

Постоянно работно място - работното място, където се намират работещите през по-голямата част от работното време.

Категория работа - работа според енергоразхода на организма.

Оптимална норма за вредност - най-благоприятната, най-подходящата стойност.

Допустима норма за вредност - стойност, до която не се предизвикана заболяване или отклонение в здравното състояние на работещите в хода трудовата им дейност.

Вредни вещества - вещества, които постъпили в организма макар минимални количества, могат да доведат до различни по функционални разстройства или увреждания на тъкани или органи.

Пределно допустими концентрации - на дадено вредно вещество във въздуха на работната среда с най-високата допустимата концентрация, която не предизвиква заболявания или отклонения в здравното състояние.

Охрана на труда - система от нормативни актове и съответстващите им социално-икономически, организационни, технически и хигиенни мероприятия и средства, които осигуряват безопасността, запазването на здравето и работоспособност в процеса на труда.

Условия на труд - съвкупност от фактори на производствената среда, оказващи влияние на здравето и работоспособността на човека.

Безопасни и здравословни условия на възпитание, обучение и труд - обхваща като материални, така и нематериални условия, които предотвратяват и отстраняват вредното въздействие в работната среда при реализиране на трудовата дейност:

Материалните условия на възпитание, обучение и труд са безопасни, когато позволяват учебният и трудовият процес да се осъществи така, че да бъде опазен физически човекът от вредното външно въздействие върху него, а здравословни, ако позволяват нормално функциониране на човешкия организъм при пребиваване в работна среда;

Нематериалните условия - към тях се отнасят инструктажът, обучението, дисциплината, квалификацията, правоспособност, умения, опит, възможност и други.

Безопасност на труда - състояние на условията за труд, при които е изключено въздействието на опасни и вредни производствени фактори върху работещите.

Техника на безопасност - система от организационни и технически мероприятия и средства, които предотвратяват въздействието на опасни и вредни фактори върху работещите.

Изисквания за безопасност на труда - изисквания, определени в нормативните актове, нормативно-техническата документация, правила или инструкции, изпълнението, на които осигурява безопасността на работещите.

Професионално заболяване - заболяване, причинено от въздействието на условия на труд.

Работодател - по смисъла на тази наредба е директорът на учебното заведение.

Длъжностно лице - е работник или служител, на когото е възложено да упражнява ръководство на трудовия процес /учебно - възпитателния/ в учебното заведение.

Електрическа уредба - съвкупност от технологично комплектовани и монтирани електрически машини, съоръжения и апарати или част от тях за производство, преобразуване, предаване, разпределение и консумиране на електрическа енергия.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

1. Правилникът за осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд в училище се издава на основание чл. 277 от Кодекса на труда.
2. Настоящият правилник влиза в сила от 15.09.2024 година.
3. За осигуряване на безопасни условия за възпитание, обучение труд в учебното заведение е задължително спазването на настоящия правилник, както и на Наредба № 7 от 23.09.1999 г. за минималните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд на работните места и при изпълнение на работното оборудване.
4. Контролът по спазването на правилника се осъществява от директора на учебното заведение.